II 22801
CDE 13/V33

UNIVERSUL JURIDIC

Prof. univ. dr.
Nicolae VOICULESCU

Dreptul social european

Curs universitar

UJ

III 22801
CDF 13/V83

Prof. univ. dr. Nicolae Voiculescu

DREPTUL SOCIAL EUROPEAN

272161
UNIVERSITATEA
BIBLIOTECA 3

Universul Juridic
Bucureşti
-2014-

Cuprins

Cuvânt înainte 7

Abstract 9

PARTEA I. DREPTUL SOCIAL EUROPEAN ŞI MODELUL SOCIAL EUROPEAN 19

PARTEA A II-A. ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE CU RESPONSABILITĂȚI ÎN PROMOVAREA DREPTURILOR ECONOMICO-SOCIALE 26

Capitolul I. Sistemul Organizației Națiunilor Unite 26
1.1. Carta Organizației Națiunilor Unite şi Declarația Universală a Drepturilor Omului 26
1.2. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale 28

Capitolul II. Organizația internațională a muncii (O.I.M.) 31
2.1. Istoric; domenii de activitate 31
2.2. Structura O.I.M. 32
2.3. Normele internaționale în domeniul muncii 32
2.4. Codul internațional al muncii – conținut 33
2.4.1. Drepturile fundamentale ale omului 33
2.4.2. Ocupare 36
2.4.3. Politica socială 37
2.4.4. Administrația muncii 37
2.4.5. Relații profesionale 38
2.4.6. Condiții de muncă 38
2.4.7. Securitate socială 39
2.4.8. Munca femeilor 40
2.4.9. Munca copiilor şi adolescenților 40
2.4.10. Alte categorii de muncitori 40
2.5. Mecanisme de control 41
2.6. România şi Organizația Internațională a Muncii 43
2.7. Organizația Internațională a Muncii şi problemele sociale ale globalizării 44

Capitolul III. Consiliul Europei 48
3.1. Noțiuni introductive – obiective, scopuri 48
3.2. Structură 48
3.3. Activitatea normativă 50

Capitolul IV. Convenția Europeană a Drepturilor Omului 51
4.1. Caracteristici generale 51
4.2. Drepturi și libertăți garantate 51
4.2.1. Interzicerea sclaviei și a muncii forțate (art. 4) 52
4.2.2. Libertatea de întrunire și de asociere (art. 11) 53
4.2.3. Dreptul la instruire (art. 2 al Protocolului nr. 1) 55
4.3. Condiții de exercitare 56
4.3.1. Nediscriminarea 56
4.3.2. Restrângerea exercițiului unor drepturi 56
4.3.3. Derogarea în caz de stare de urgență 57
4.3.4. Mecanismul de protecție a drepturilor omului instituit de Convenția Europeană a Drepturilor Omului 58

Capitolul V. Carta Socială Europeană (1961) și Carta Socială Europeană revizuită (1996) 61
5.1. Caracteristici generale 61
5.2. Conținut 62
5.3. Mecanismul de control 67
5.4. Domeniu de aplicare 69
5.5. Interpretarea Cartei Sociale Europene 70

PARTEA A III-A. DREPTUL SOCIAL AL UNIUNII EUROPENE 73

Capitolul I. Instituțiile, izvoarele și caracteristicile dreptului Uniunii Europene 73
1.1. Uniunea Europeană – repere istorice 73
1.2. Instituțiile Uniunii Europene 75
1.2.1. Comisia Europeană 75
1.2.2. Consiliul și Consiliul European 78
1.2.3. Parlamentul European 80
1.2.3.1. Rolul și funcționarea Parlamentului European 80
1.2.3.2. Atribuțiile bugetare ale Parlamentului European 81
1.2.3.3. Atribuțiile legislative ale Parlamentului European 81
1.2.4. Curtea de Justiție a Uniunii Europene 83
1.2.5. Comitetul Economic și Social 86
1.3. Raportul: instituții europene – instituții naționale și regionale 87
1.4. Caracteristici ale dreptului Uniunii Europene 88
1.4.1. Izvoarele juridice ale dreptului Uniunii Europene 88
1.4.2. Raportul dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul național 92

Capitolul II. Libera circulație a persoanelor și a forței de muncă 96
2.1. Domeniu de aplicare 97
2.2. Conținutul material 102
2.2.1. Dreptul de intrare și de ședere 102
2.2.2. Liberul acces la angajare și egalitatea de tratament 106

2.2.3. Dreptul de a rămâne pe teritoriul unui stat membru după desfăşurarea unei activităţi salariate în acel stat 117
2.2.4. Angajarea în administraţia publică 119
2.2.5. Restricţii ale dreptului de intrare şi dreptului de şedere pe motive de ordine publică, securitate publică şi sănătate publică 120
2.3. Instituţii competente 124
2.4. Legislaţie internă armonizată privind libera circulaţie a persoanelor şi a forţei de muncă 126

Capitolul III. Libertatea de stabilire şi cea de a presta servicii 131
3.1. Noţiune şi legislaţie principală 131
3.2 Interpretări jurisprudenţiale 133
3.3. Directiva 2006/123/CE privind serviciile în cadrul pieţei interne 135

Capitolul IV. Egalitatea de tratament şi nediscriminarea la locul de muncă 144
4.1. Principiul egalităţii de remunerare 144
4.2. Principiul tratamentului egal în materia securităţii sociale 145
4.3. Protecţia specială a lucrătoarelor gravide, lăuze sau care alăptează 146
4.4. Tratamentul egal între persoane indiferent de originea etnică sau rasială 152
4.5. Cadrul general în favoarea egalităţii de tratament în domeniul ocupării şi al muncii 152
4.6. Principiul egalităţii de tratament între femei şi bărbaţi privind accesul la bunuri şi servicii şi furnizarea de bunuri şi servicii 154
4.7. Principiul egalităţii de şanse şi al egalităţii de tratament între bărbaţi şi femei în materie de angajare şi de muncă 155
4.7.1. Egalitatea de remunerare 156
4.7.2. Egalitatea de tratament în sistemele profesionale de securitate socială 157
4.7.3. Egalitatea de tratament în ceea ce priveşte accesul la încadrare în muncă, la formare şi la promovare profesională şi condiţiile de muncă 161
4.8. Concediul parental 164
4.9. Principiul egalităţii de tratament între bărbaţi şi femei care exercită o activitate independentă 167
4.10. Legislaţie română armonizată privind nediscriminarea pe criterii de sex 169

Capitolul V. Condiţiile de muncă 178
5.1. Securitatea şi sănătatea la locul de muncă 178
5.2. Salariile şi timpul de muncă. Statistici 193
5.2.1. Regulamentul (CE) nr. 2744/95 al Consiliului, din 27 noiembrie 1995, privind statisticile referitoare la structura şi repartizarea salariilor 193
5.2.2. Directiva 96/71/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detaşarea lucrătorilor efectuată în cadrul unei prestări de servicii 194
5.2.3. Regulamentul nr. 23/97/CE al Consiliului din 20 decembrie 1996 relativ la statisticile privind nivelul şi structura costului forţei de muncă 199
5.2.4. Directiva 97/81/CE a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind acordul-cadru cu privire la munca pe fracţiune de normă, încheiat de Uniunea

Confederațiilor din Industrie şi a Angajatorilor din Europa (UNICE), Confederația Europeană a Sindicatelor (CES) şi Centrul European al Întreprinderilor cu Participare Publică (CEEP) 200
5.2.5. Directiva 1999/70/CE a Consiliului din 28 iunie 1999 privind acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UNICE 202
5.2.6. Regulamentul nr. 530/1999/CE al Consiliului din 9 martie 1999 privind statisticile structurale ale câştigurilor salariale şi ale costului forței de muncă 205
5.2.7. Directiva Parlamentului European şi a Consiliului nr. 2003/88/CE din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de muncă 206
5.2.8. Regulamentul CE nr. 450/2003 al Parlamentului European şi al Consiliului din 27 februarie 2003 privind indicele costului forței de muncă 211
5.2.9. Directiva 2008/104/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind munca prin agent de muncă temporară 211
5.3. Dialogul social şi relațiile profesionale 215
5.3.1. Noțiune şi forme ale dialogului social în Uniunea Europeană 215
5.3.2. Directiva Consiliului 91/533/CEE din 14 octombrie 1991 referitoare la obligația patronului de a informa lucrătorul asupra condițiilor aplicabile contractului sau raportului de muncă 218
5.3.3. Directiva 2009/38/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 6 mai privind instituirea unui comitet european de întreprindere sau a unei proceduri de informare şi consultare a lucrătorilor în întreprinderile şi grupurile de întreprinderi de dimensiune comunitară 221
5.3.4. Decizia 98/500/CE a Comisiei din 20 mai 1998 privind instituirea de comitete de dialog sectorial menite să favorizeze dialogul între partenerii sociali la nivel european 229
5.3.5. Directiva Consiliului 2001/86/CE de completare a statutului societății europene în ceea ce priveşte implicarea lucrătorilor 229
5.3.6. Directiva 2002/14/CE a Parlamentului european şi a Consiliului din 11 martie 2002 care stabileşte un cadru general relativ la informarea şi consultarea lucrătorilor în Comunitatea Europeană 232
5.4. Şomaj şi ocupare 234
5.4.1. Decizia Consiliului nr. 2000/98/CE din 24 ianuarie 2000 ce instituie comitetul de ocupare 235
5.4.2. Decizia Consiliului nr. 2003/174/CE din 6 martie 2003 privind crearea unui summit social tripartit pentru creştere şi ocupare 236
5.4.3. Regulamentul (CE) nr. 453/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 23 aprilie 2008 referitor la statisticile trimestriale privind locurile de muncă vacante în Comunitate 237
5.4.4. Semestrul european 237
5.5. Protecția lucrătorilor 238
5.5.1. Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 22 octombrie 2008 privind protecția lucrătorilor salariați în cauza insolvenței angajatorului (versiune codificată) 238
5.5.2. Directiva Consiliului 94/33/CE din 22 iunie 1994 referitoare la protecția tinerilor în muncă 246

5.5.3. Directiva Consiliului 98/59/CE din 20 iulie 1998 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la concedierile colective 250
5.5.4. Directiva 2001/23/CE a Consiliului din 12 martie 2001 privind apropierea legislațiilor statelor membre relative la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acestora 253

Capitolul VI. Securitatea socială 260
6.1. Coordonarea legislațiilor sociale; norme fundamentale 260
6.2. Persoane acoperite 263
6.3. Principii 263
6.3.1. Tratamentul egal 264
6.3.2. Tratamentul egal cu privire la prestații, venit, fapte sau evenimente 264
6.3.3. Cumularea perioadelor 265
6.3.4. Renunțarea la regulile de rezidență 265
6.3.5. Prevenirea suprapunerii prestațiilor 265
6.3.6. Păstrarea drepturilor la pensie complementară ale lucrătorilor salariați sau nesalariați care se deplasează în interiorul Comunității 266
6.3.7. Principiul statului unic 266
6.3.8. Neacceptarea dezavantajelor 267
6.4. Domenii de aplicare 267
6.5. Stabilirea legislației aplicabile 268
6.5.1. Lucrătorii detașați și cei independenți (art. 12) 269
6.5.2. Exercitarea de activități în două sau mai multe state membre (art. 13) 270
6.6. Principiul divizării 271
6.7. Dispoziții speciale privind persoane ce-și au reședința în afara statului competent 271
6.8. Regimul resortisanților din țările terțe 272
6.9. Documente portabile 273

Capitolul VII. Formarea profesională și recunoașterea stagiilor de formare profesională 274
7.1. Educația și formarea profesională 274
7.2. Jurisprudență reprezentativă în domeniul educației și formării profesionale 277
7.3. Recunoașterea stagiilor de formare profesională 280
7.4. Norme juridice românești de armonizare cu legislația Uniunii Europene 290

Capitolul VIII. Evoluții ale legislației muncii și ale politicilor de ocupare în cadrul uniunii europene 295
8.1. Carta Comunității privind drepturile sociale fundamentale ale lucrătorilor (1989) 295
8.2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2000) 298
8.3. Flexisecuritatea – noțiune și conținut 300
8.4. Agenda socială reînnoită (2008) 303
8.5. Strategia Europa 2020 304

Bibliografie generală 309
Indice tematic 311